

Biroul
nr. 262
14.04.2019

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
SENAT
14.04.2019

AVIZ
referitor la propunerea legislativă privind
statutul Limbii Semnelor Române

Analizând propunerea legislativă privind statutul Limbii Semnelor Române (b262/12.06.2019), transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.XXXV/3558/19.06.2019 și înregistrată la Consiliul Legislativ cu nr.D548/20.06.2019,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.(1) lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și art.46(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

1. Prezenta propunere legislativă are ca obiect de reglementare, potrivit Expunerii de motive, recunoașterea limbii semnelor române ca limbă maternă pentru persoanele surde și hipoacuzice din România.

Prin conținutul său normativ, propunerea legislativă se încadrează în categoria legilor ordinare, iar în aplicarea prevederilor art.75 alin.(1) din Constituția României, republicată, prima Cameră sesizată este Senatul.

2. Relevăm faptul că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se poate pronunța asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

3. Menționăm că la Consiliul Legislativ au mai fost transmise spre avizare alte patru propuneri legislative care vizau reglementarea folosirii limbajului semnelor române și/sau a limbajului mimico-gestual oficial prin interpret autorizat, plecând de la constatarea că persoanele cu deficiențe de auz întâmpină probleme de comunicare, inclusiv în relația cu autoritățile și instituțiile publice, simțindu-se astfel marginalizate.

Aceste propuneri sunt următoarele:

a) Propunerea legislativă privind folosirea limbajului semnelor române și limbajului mimico-gestual oficial prin interpret autorizat, înaintată de Secretarul General al Senatului cu adresa B292 din 25 septembrie 2012, pentru care s-a emis Avizul favorabil, cu observații și propuneri, nr.829 din 19 octombrie 2012 - clasată conform Hotărârii Biroului permanent din data de 21 decembrie 2012, potrivit dispozițiilor art.63 alin.(5) din Constituție;

b) Propunerea legislativă privind folosirea limbajului semnelor românești sau a limbajului mimico-gestual oficial prin interpret autorizat, înaintată de Secretarul General al Senatului cu adresa B411 din 26 iunie 2013, pentru care s-a emis Avizul favorabil, cu observații și propuneri, nr.769 din 23 iulie 2013 - respinsă de Camera Deputaților, în calitate de cameră decizională, la data de 3 iunie 2014;

c) Propunerea legislativă privind Statutul interpretului în limbaj mimico-gestual, transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.B412/26.06.2013, pentru care s-a emis Avizul favorabil, cu observații și propuneri, nr.785/24.07.2013 - respinsă de ambele Camere ale Parlamentului;

d) Propunerea legislativă privind folosirea limbajului semnelor române și/limbajului mimico-gestual oficial prin interpret autorizat, înaintată de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.B431 din 05.09.2013, pentru care s-a emis Avizul favorabil, cu observații și propuneri, nr.1011 din 27 septembrie 2013 - respinsă de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, la data de 18.11.2015.

4. Precizăm că, în prezent, sunt în vigoare o serie de acte normative care reglementează domeniul handicapului. Acestea sunt:

- Legea nr.178/1997 pentru autorizarea și plata interpreților și traducătorilor folosiți de organele de urmărire penală, de instanțele judecătorești, de birourile notarilor publici, de avocați și de Ministerul Justiției, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr.74/1999 pentru ratificarea Cartei sociale europene revizuite, adoptată la Strasbourg la 3 mai 1996;

- Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Prin **art.69** din această lege se reglementează interpretul autorizat al limbajului mimico-gestual și al limbajului specific persoanelor cu surdocecitate. Astfel, potrivit legii, autoritățile și instituțiile centrale și locale, publice sau private, asigură, pentru relațiile

directe cu persoanele cu handicap auditiv sau cu surdocecitate, interpreți autorizați ai limbajului mimico-gestual sau ai limbajului specific al persoanei cu surdocecitate. Totodată, **alin.(3) al art.69** prevede în mod expres că „*Limbajul mimico-gestual și limbajul specific al persoanei cu surdo-cecitate sunt recunoscute oficial ca mijloace de comunicare specifice persoanelor cu handicap auditiv sau cu surdocecitate*”;

- Legea nr.221/2010 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007;

- Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.268/2007, cu modificările și completările ulterioare;

- Metodologia de autorizare a interpreților limbajului mimico-gestual și a interpreților limbajului specific persoanei cu surdocecitate, aprobată prin Ordinul ministrului muncii, familiei și egalității de șanse, al președintelui Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr.671/1.640/61/2007, cu modificările ulterioare;

- Strategia națională „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” 2016-2020 și Planul operațional privind implementarea Strategiei naționale „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” 2016-2020, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.655/2016.

Ca urmare, soluțiile legislative preconizate trebuie să se coreleze cu ansamblul reglementărilor interne și să se armonizeze cu legislația europeană și cu tratatele internaționale la care România este parte.

Avem în vedere Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007, ratificată prin **Legea nr.221/2010**, în care se prevede că „*limbajul include limbajele vorbite și ale semnelor și alte forme de limbaje nonverbale*”. Semnalăm că în cadrul textului Convenției se face referire la sintagma „**limbaj mimico-gestual**”, și nu la o limbă a semnelor.

De asemenea, precizăm că, la nivel european, a fost adoptată Rezoluția Parlamentului European din 23 noiembrie 2016 referitoare la limbajul semnelor și la interpretii profesioniști în **limbajul** semnelor (2016/2952(RSP)).

Totodată, precizăm că, în Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și în actele emise în aplicarea sa, se folosesc noțiunile de „**limbaj** mimico-gestual” și „**limbaj** specific al persoanei cu surdocecitate”.

Relevăm și faptul că textul proiectului utilizează atât sintagma „**limba** semnelor”, cât și sintagma „**limbajul** semnelor”, fiind necesară utilizarea aceleiași sintagme.

Având în vedere că în actele europene și naționale menționate este utilizat termenul de „limbaj”, este de analizat dacă proiectul nu ar trebui să se refere la **limbajul** semnelor.

5. Semnalăm că normele preconizate prin prezenta propunere legislativă **nu respectă prevederile art.6 alin.(1) teza întâi din Legea nr.24/2000**, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora „*Proiectul de act normativ trebuie să instituie reguli necesare, suficiente și posibile care să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă*”.

De asemenea, propunerea legislativă, cu toate că este foarte restrânsă, nu respectă prevederile art.8 alin.(4) teza întâi din aceeași lege, potrivit cărora „*Textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce*” și nici prevederile art.36 alin.(1), conform cărora „*Actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc ...*”.

6. Ca observație de ordin general, semnalăm utilizarea în cuprinsul proiectului a unei terminologii neunitare. Avem în vedere faptul că la **art.1, art.2 lit.b) și c), art.5 și 9** este folosită sintagma „**persoanelor surde și/sau hipoacuzice**”, iar în **art.2 lit.d), art.4, 6, art.7 alin.(2) și art.8** este utilizată expresia „**persoanelor/elevilor surde/surzi și/sau cu deficiențe de auz**”.

Totodată, deși în **art.1** este consacrată utilizarea abrevierii „**LSR**” pentru noțiunea de „**Limba Semnelor Române**”, acest acronim nu este utilizat deloc în cuprinsul proiectului.

Mai mult decât atât, semnalăm alternanța în cadrul proiectului a următoarelor sintagme: „**Limba Semnelor Române**” – redactată uneori cu inițiale mici – (în **art.1, 6, 7, 8 și 9**) „**limba semnelor**” (în **art.2 lit.a) - f), art.3 și 6**) și „**limbajul semnelor**”(în **art.5**).

Pentru uniformitate în redactare și ținând seama și de observația de la pct.4 din aviz, este necesară revederea și reformularea corespunzătoare a textelor, în vederea utilizării unei terminologii unitare, în acord cu prevederile art.37 alin.(1) din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

7. Menționăm că, după titlu, proiectul trebuie completat cu **formula introductivă** care, potrivit prevederilor art.42 alin.(2) din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, are următoarea redactare:

„Parlamentul României adoptă prezenta lege.”

8. Semnalăm că **art.1** este impropriu stilului normativ, deoarece conținutul său este pur declarativ, contrar dispozițiilor art.38 alin.(1) teza întâi din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora *„Textul articolelor trebuie să aibă caracter dispozitiv”*.

Totodată, recomandăm reformularea textului, astfel încât să fie redat cu claritate obiectul reglementării, având în vedere că, în conformitate cu dispozițiile art.69 alin.(3) din Legea nr.448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, *„Limbajul mimico-gestual și limbajul specific al persoanei cu surdo-cecitate sunt recunoscute oficial ca mijloace de comunicare specifice persoanelor cu handicap auditiv sau cu surdocecitate”*.

De asemenea, relevăm că, în cazul adoptării prezentei legi, în aplicarea prevederilor art.65 alin.(3) din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, ar trebui abrogate **în mod expres** toate normele din actele normative care conțin reglementări cu privire la aspectele vizate.

Precizăm că abrogarea generică a tuturor actelor normative în vigoare „pe această temă”, propusă la **art.11** din proiect, nu este recomandată de normele de tehnică legislativă, fiind necesară identificarea expresă a actelor normative avute în vedere.

9. La **art.2**, noțiunile enumerate la **lit.a) și b)** nu reprezintă principii în sensul de norme care să orienteze întreaga reglementare.

Referitor la celelalte noțiuni enumerate, apreciem că acestea ar putea fi considerate ca principii, însă definițiile lor sunt inexacte.

Totodată, pentru unitate în redactare cu alte acte normative cu obiect similar de reglementare, este necesar ca, înaintea fiecărui termen sau expresie din cadrul enumerării, să fie inserat termenul „**principiul**”.

La **lit.a)** **teza întâi**, textul este inexact și lipsit de coerență, întrucât nu există un drept fundamental al omului referitor la dobândirea limbii la naștere. La **tezele a doua și a treia**, relevăm că normele sunt lipsite de caracter dispozitiv, încălcându-se astfel prevederile art.38 alin.(1) din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

La **lit.b)**, semnalăm că textul este lipsit de coerență, astfel că este necesară reformularea acestuia.

Totodată, având în vedere că noțiunea propusă vizează „*persoanele surde și hipoacuzice ca aparținând unei comunități culturale și lingvistice*”, sugerăm să se analizeze înlocuirea termenului „**Identitatea**” prin cuvântul „**Comunitatea**”, mai adecvat în context.

Pe de altă parte, chiar și în măsura în care s-ar formula o definiție satisfăcătoare pentru noțiunea de „*Comunitate surdă*”, apreciem că aceasta ar trebui inclusă, eventual, într-un articol având ca obiect definirea unor termeni, și nu în cuprinsul enumerării principiilor.

La **lit.c)**, semnalăm că definirea noțiunii de „accesibilitate” este necorespunzătoare, întrucât nu se referă la însușirea de a fi accesibil.

La **lit.d), e) și h)**, definițiile propuse nu au legătură cu termenul definit.

Din punct de vedere al redactării, semnalăm că, la **lit.e)**, pentru corectitudine în redactare, expresia finală „pentru a **define națiunea** de limbă” trebuie redată sub forma „pentru a defini noțiunea de limbă”.

La **lit.f)**, pentru un spor de rigoare în reglementare, sugerăm să se analizeze dacă **educația bilingvă** nu presupune mai degrabă predarea într-o unitate de învățământ a tuturor subiectelor prin intermediul a două limbi diferite. Pe cale de consecință, sugerăm revederea și reformularea textului.

La **lit.g)**, definiția este lipsită de claritate, motiv pentru care textul trebuie revăzut și reformulat.

10. La **art.4**, relevăm că norma este lipsită de previzibilitate.

11. La al doilea alineat al **art.5**, marcat ca **alin.(1)**, semnalăm că expresia „*interpreți autorizați, conform legislației, în limba semnelor române*” trebuie corelată cu denumirile din Clasificarea Ocupațiilor din România (COR), care utilizează sintagmele „*interpret în limbaj*”

mimico-gestual (studii superioare)”, respectiv „*lucrător interpret în limbaj mimico-gestual*”.

Totodată, pentru a se evita posibilul paralelism legislativ, recomandăm corelarea soluției legislative preconizate pentru art.5 cu dispozițiile *de lege lata* ale **art.61 lit.f) din Legea nr.448/2006**, potrivit căroră „*În vederea asigurării accesului persoanelor cu handicap la mediul fizic, informațional și comunicațional, **autoritățile publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:***

(...) f) să asigure interpreți autorizați ai limbajului mimico-gestual și ai limbajului specific persoanelor cu surdocecitate”.

Totodată, din punct de vedere al sistematizării textului, semnalăm că, la **art.5, 6 și 10**, primul alineat al fiecărui articol nu este marcat, în timp ce marcarea alineatelor subsecvente începe cu cifra „(1)”. Este necesară, de aceea, marcarea corectă a acestora.

12. La **art.6 și 7**, semnalăm că nu se respectă normele de tehnică legislativă referitoare la unicitatea reglementării, întrucât dispozițiile conținute țin de domeniul de reglementare al Legii educației naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare.

13. La **primul alineat al art.6**, nemarcat, semnalăm că textul este lipsit de claritate și previzibilitate.

Totodată, sintagma „este facultativ și de drept” imprimă textului un caracter neclar, motiv pentru care este necesară revederea acestuia.

La **al doilea alineat**, marcat ca alin.(1), formularea este deficitară, rezultând că persoanele cu deficiențe de auz nu ar putea preda.

La **al treilea alineat**, marcat ca alin.(2), semnalăm că norma nu se corelează cu prevederile **art.138 alin.(1) din Legea nr.1/2011**, potrivit căroră organizarea programelor de studii este de competența instituțiilor de învățământ superior, cu respectarea legislației în vigoare.

14. La **art.8**, semnalăm că norma trebuie corelată cu dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr.195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care nu conțin și soluția legislativă privind intervenția unui interpret la examinarea pentru obținerea permisului de conducere și eliberarea acestuia.

De altfel, menționăm că, potrivit Normelor minime privind aptitudinile fizice și mentale necesare pentru conducerea unui autovehicul, aprobate prin Ordinul ministrului sănătății nr.1.162/2010, cu modificările ulterioare, **persoanele surde sau cu deficiențe de auz**

nu îndeplinesc condițiile necesare pentru conducerea unui autovehicul.

Referitor la dispoziția de asigurare a interpreților în timpul procesului civil sau penal, menționăm că acest drept este deja reglementat de **art.225 alin.(2)** din **Codul de procedură civilă**, respectiv, de **art.105 alin.(3)** din **Codul de procedură penală**.

Totodată, din considerente de redactare, semnalăm existența unei redactări defectuoase prin utilizarea expresiei „pentru susținerea examenului examinarea”, motiv pentru care este necesară reformularea textului.

Observația este valabilă, în mod corespunzător, și pentru **art.11** în ceea ce privește exprimarea din debutul textului „**La data intrare în vigoare**”.

15. La **art.9**, semnalăm o *contradictio in terminis* cu norma propusă pentru **art.11**, deoarece, dacă pe de o parte, se instituie obligația ca, **în termen de doi ani de la publicarea în Monitorul Oficial a prezentei legi**, ministerele și instituțiile subordonate să își armonizeze legislația cu dispozițiile prezentei legi, pe de altă parte, se preconizează că toate actele normative în vigoare pe această temă **se abrogă la data intrării în vigoare a prezentei legi**. Relevăm că, prin aplicarea art.11, art.9 rămâne fără obiect.

Totodată, pentru un limbaj normativ adecvat, propunem înlocuirea sintagmei „să își armonizeze propria legislație” cu sintagma „să își **coreleze** propria legislație”.

16. Referitor la **art.10 alin.(1) și (2)**, precizăm că scopurile și obiectivele Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială sunt prevăzute de **Ordonanța de urgență a Guvernului nr.113/2011** privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.198/2012, cu modificările și completările ulterioare, iar Statutul propriu de organizare și funcționare al Agenției este aprobat prin **Hotărârea Guvernului nr.151/2012**, cu modificările și completările ulterioare.

Referitor la **alin.(3)**, apreciem că norma este lipsită de previzibilitate, fiind necesară indicarea expresă a textelor a căror încălcare atrage sancțiunea amenzii, astfel încât destinatarii legii să-și poată prefigura conduita în sensul evitării acțiunilor sau inacțiunilor

interzise de lege. De asemenea, textul ar trebui să stabilească în mod expres dacă faptele respective constituie contravenție sau infracțiune.

Totodată, pentru un spor de rigoare în reglementare, este necesar să se precizeze cine anume aplică sancțiunile contravenționale la care se referă textul.

17. Referitor la **art.11**, precizăm că formularea generică „toate actele normative în vigoare pe această temă se abrogă” nu este recomandată de normele de tehnică legislativă, fiind necesară fie menționarea expresă a reglementărilor avute în vedere pentru abrogare, fie eliminarea textului.

18. În ceea ce privește **anexa**, având în vedere că aceasta conține definiția unor expresii, pentru respectarea caracterului unitar în redactarea actelor normative, propunem redarea acestora într-un articol distinct, poziționat după art.1, având formularea consacrată pentru astfel de situații: **„În sensul prezentei legi, expresiile de mai jos au următoarea semnificație:”**.

În consecință, articolele subsecvente se vor renumera, iar anexa va fi eliminată.

PREȘEDINTE

dr. Drăgoș ILIEȘCU

București

Nr. 603/17.07.2019